Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

28 päivänä marraskuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Rikokset ja seuraamukset huumausainekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan alalla – Mahdollisuus saada lievennystä sovellettaviin rangaistuksiin – Ulottuvuus – Puitepäätös 2004/757/YOS – 4 ja 5 artikla – Puitepäätös 2008/841/YOS – 3 ja 4 artikla – Kansallinen säännöstö, jossa ei sovelleta unionin oikeutta – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohta – Tehokas oikeussuoja – SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta – Rikosoikeudellinen menettely useita henkilöitä vastaan – Kansallisessa oikeudessa säädetty sovintosopimus – Hyväksyminen ad hoc -ratkaisukokoonpanossa – Muiden syytettyjen suostumus

Asiassa C-432/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria) on esittänyt 28.6.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.6.2022, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

PT

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu:

Spetsializirana prokuratura,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit N. Jääskinen ja N. Piçarra (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: P. Pikamäe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Euroopan komissio, asiamiehinään S. Grünheid, M. Wasmeier ja I. Zaloguin,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

kuultuaan julkisasiamiehen 14.12.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjä ja seuraamuksia koskevien vähimmäissääntöjen vahvistamisesta 25.10.2004 annetun neuvoston puitepäätöksen 2004/757/YOS (EUVL 2004, L 335, s. 8) 5 artiklan, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta 24.10.2008 annetun neuvoston puitepäätöksen 2008/841/YOS (EUVL 2008, L 300, s. 42) 4 artiklan, SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 ja 52 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka on pantu vireille PT:tä ja muita henkilöitä vastaan sen vuoksi, että heitä syytetään järjestäytyneen rikollisryhmän johtamisesta ja/tai sen toimintaan osallistumisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

EU-sopimus

3 SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot säätävät tarvittavista muutoksenhakukeinoista tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla.”

Puitepäätös 2004/757

4 Puitepäätöksen 2004/757 4 artiklan, jonka otsikko on ”Seuraamukset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 ja 3 artiklassa määritellyistä rikoksista voidaan määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista voidaan määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia, jotka enimmillään ovat vähintään yhdestä kolmeen vuotta vankeutta.”

5 Mainitun puitepäätöksen 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Erityiset olosuhteet”, säädetään seuraavaa:

”Sen estämättä, mitä 4 artiklassa säädetään, kukin jäsenvaltio voi toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että 4 artiklassa tarkoitettuja rangaistuksia voidaan alentaa, jos rikoksentekijä:

a) luopuu huumausaineiden ja niiden lähtöaineiden kauppaan liittyvästä rikollisesta toiminnastaan; ja

b) antaa hallinto- tai oikeusviranomaisille tietoja, joita nämä eivät olisi voineet muutoin saada ja joiden avulla nämä voivat:
   i) estää rikoksen vaikutukset tai lieventää niitä;
   ii) tunnistaa muut rikoksentekijät tai asettaa nämä syytteeseen;
   iii) saada todisteita; tai
   iv) estää uusia 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuja rikoksia.”

Puitepäätös 2008/841

6 Puitepäätöksen 2008/841 3 artiklan, jonka otsikko on ”Seuraamukset”, 1 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsen valtion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että

a) 2 artiklan a alakohdassa tarkoitetusta rikoksesta voidaan määrätä vapausrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään kahdesta viiteen vuotta; – –”

7 Puitepäätöksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Erityiset olosuhteet”, säädetään seuraavaa:

”Kukin jäsenvaltio voi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklassa tarkoitettuja rangaistuksia voidaan lieventää tai että rikoksentekijä voidaan jättää rangaistukseen tuomitsematta, jos hän esimerkiksi:

a) sanoutuu irti rikollisesta toiminnasta; ja

b) antaa hallinto- tai oikeusviranomaisille tietoja, joita nämä eivät olisi muutoin voineet saada ja joiden ansiosta nämä voivat:
   i) estää rikoksen vaikutukset tai lieventää niitä;
   ii) tunnistaa tai tuoda oikeuden eteen muut rikoksentekijät;
   iii) löytää todisteita;
   iv) riistää rikollisjärjestöltä laittomat varat tai sen rikollisesta toiminnasta saaman hyödyn; tai
   v) estää muiden 2 artiklassa tarkoitettujen rikosten tekemisen.”

Bulgarian oikeus

NK

8 Rikoslain (Nakazatelen kodeks), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä NK), 55 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos laissa säädetty lievin rangaistus osoittautuu poikkeuksellisten tai lukuisten lieventävien olosuhteiden vallitessa suhteettomaksi, tuomioistuin:

1. määrää laissa säädettyä lievemmän rangaistuksen;

– –”

9 NK:n 321 §:ssä säädetään seuraavaa:

”– –

(2) Osallistumisesta [järjestäytyneeseen rikollisryhmään] määrätään vankeusrangaistus, jonka pituus on yhdestä kuuteen vuotta.

(3) Jos [järjestäytynyt rikollisryhmä] on aseistettu tai muodostettu rahallisen hyödyn saamiseksi tai – – 354 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen rikosten tekemistä varten – – seuraamukset ovat seuraavat:

– –

2. 2 momentissa tarkoitetuista rikoksista vankeusrangaistus, jonka pituus on kolmesta kuuteen vuotta.

– –”

10 NK:n 354 a §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Joka ilman laillista lupaa valmistaa, jalostaa, hankkii tai pitää hallussaan huumausaineita tai vastaavia aineita niiden jakelemiseksi taikka jakelee huumausaineita tai vastaavia aineita, on tuomittava, jos kyse on erittäin vaarallisista huumausaineista tai vastaavista aineista, vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi ja 5 000–20 000 [Bulgarian levin (BGN) (n. 2 260–10 230 euroa)] sakkoon taikka, jos kyse on vaarallisista huumausaineista tai vastaavista aineista, vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi ja 2 000–10 000 BGN:n [(n. 1 020–5 115 euroa)] sakkoon. – –”

NPK

11 Rikosprosessilain (Nakazatelno-protsesualen kodeks), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä NPK), 381 §:ssä, jonka otsikko on ”Sovintosopimus oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä”, säädetään seuraavaa:

”(1) Esitutkinnan päätteeksi syyttäjä ja asianajaja voivat tehdä jommankumman ehdotuksesta keskinäisen sopimuksen asian ratkaisemiseksi. – –

– –

(4) Sopimuksessa voidaan määrittää rangaistus NPK:n 55 §:ssä luetelluin edellytyksin, vaikka asiaan ei liittyisi poikkeuksellisia eikä lukuisia lieventäviä seikkoja.

(5) Sopimus on tehtävä kirjallisesti, ja siinä on päästävä yhteisymmärrykseen seuraavista kysymyksistä:

1. Onko tehty teko, onko vastaajana oleva henkilö tehnyt teon ja onko teko tuottamuksellinen, onko teko rikos ja mikä on teon oikeudellinen luokittelu?

2. Mikä on määrättävän rangaistuksen luonne ja ankaruus?

– –

(6) Syyttäjä ja asianajaja allekirjoittavat sopimuksen. Vastaaja allekirjoittaa sopimuksen, jos hän hyväksyy sen, ilmoitettuaan sitä ennen luopuvansa asian käsittelystä tavanomaisessa menettelyssä.

(7) Kun menettelyn kohteena on useita henkilöitä tai siinä on kyse useista rikoksista, sopimuksen voi tehdä osa näistä henkilöistä tai se voidaan tehdä osasta kyseisiä rikoksia.

– –”

12 NPK:n 383 §:n, jonka otsikko on ”Sovintosopimuksen seuraukset”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tuomioistuimen hyväksymällä sopimuksella on lainvoimaisen tuomion oikeusvaikutukset.”

13 NPK:n 384 §:ssä, jonka otsikko on ”Sovintosopimus tuomioistuinmenettelyn yhteydessä”, säädetään seuraavaa:

”(1) Alioikeus voi hyväksyä sovintosopimuksen tässä luvussa säädetyin edellytyksin ja siinä säädettyjä menettelysääntöjä noudattaen tuomioistuinmenettelyn alkamisen jälkeen ennen tuomioistuimessa käytävän tutkintavaiheen päättymistä.

– –

(3) Tällöin [sovintosopimus] vahvistetaan vasta, kun kaikki [menettelyn] asianosaiset ovat antaneet siihen suostumuksensa.”

14 NPK:n 384 a §:ssä, jonka otsikko on ”Päätös sopimuksesta, jonka on tehnyt yksi syytetyistä tai joka koskee yhtä rikoksista”, säädetään seuraavaa:

”(1) Kun sopimuksen on tehnyt tuomioistuinmenettelyn alkamisen jälkeen ennen tuomioistuimessa käytävän tutkintavaiheen päättymistä yksi syytetyistä tai se koskee yhtä rikoksista, tuomioistuimen on lykättävä asian käsittelyä.

(2) Toisen ratkaisukokoonpanon on annettava ratkaisu tehdystä sopimuksesta – –

(3) Edellä 1 momentissa tarkoitettu ratkaisukokoonpano jatkaa asian käsittelyä sen jälkeen, kun sopimuksesta on annettu ratkaisu.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Spetsializirana prokuratura (erikoissyyttäjä, Bulgaria) nosti 25.3.2020 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa eli Spetsializiran nakazatelen sadissa (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria) syytteen 41:tä henkilöä vastaan huumausaineiden levittämistä rahallisen hyödyn saamiseksi harjoittaneen järjestäytyneen rikollisryhmän johtamisesta ja/tai sen toimintaan osallistumisesta; SD ja PT olivat näiden syytettyjen joukossa. PT:tä syytettiin NK:n 321 §:n 2 momentin ja 3 momentin 2 kohdan sekä 354 a §:n 1 momentin perusteella kyseiseen rikollisryhmään osallistumisesta sekä huumausaineiden hallussapidosta niiden levittämistä varten.

16 Asia palautettiin 19.8.2020 Spetsializirana prokuraturalle syytekirjelmää rasittavien menettelyvirheiden korjaamiseksi.

17 Oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa syyttäjä ja SD:n asianajaja tekivät 26.8.2020 sopimuksen, jossa SD myönsi syyllisyytensä häntä vastaan nostettuihin syytteisiin ja jonka mukaan SD:lle määrättäisiin lievempi rangaistus kuin hänelle olisi lain mukaan pitänyt määrätä. Kyseisessä sopimuksessa mainittiin muiden 40 syytetyn täydet nimet ja henkilötunnukset. Näiltä henkilöiltä ei ollut pyydetty suostumusta kyseisen sopimuksen hyväksymiseen. Muu kuin alkuperäinen ratkaisukokoonpano hyväksyi sopimuksen 1.9.2020.

18 Spetsializirana prokuratura toimitti 28.8.2020 korjatun version syytekirjelmästä, ja menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaihe aloitettiin.

19 Syyttäjä ja PT:n asianajaja tekivät 17.11.2020 sovintosopimuksen, jonka mukaan PT:lle, joka oli myöntänyt syyllisyytensä häntä vastaan nostettuihin syytteisiin, määrättäisiin kolmen vuoden vapausrangaistus, jonka piti olla ehdollinen viiden vuoden koeajalla. Sopimusta muutettiin siten, että siitä poistettiin muiden syytettyjen nimet ja henkilötunnukset, 5.9.2019 annetun tuomion AH ym. (Syyttömyysolettama) (C-377/18, EU:C:2019:670) huomioon ottamiseksi. Myös kyseisen sopimuksen oikaistun version päiväys oli 17.11.2020.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin siirsi 18.1.2021 edellisessä kohdassa tarkoitetun sovintosopimuksen NPK:n 384 a §:n mukaisesti kyseisen tuomioistuimen presidentille, jotta tämä nimeäisi toisen ratkaisukokoonpanon antamaan ratkaisun kyseisestä sopimuksesta. Näin nimetty ratkaisukokoonpano kieltäytyi 21.1.2021 hyväksymästä kyseistä sopimusta sillä perusteella, ettei osa syytetyistä ollut antanut NPK:n 384 §:n 3 momentissa edellytettyä suostumustaan.

21 Syyttäjä ja PT:n asianajaja tekivät 10.5.2022 sisällöltään samanlaisen uuden sovintosopimuksen ja pyysivät ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta antamaan ratkaisun kyseisestä sopimuksesta pyytämättä muiden syytettyjen suostumusta.

22 NPK:n 384 a §:n nojalla nimetty ratkaisukokoonpano kieltäytyi 18.5.2022 hyväksymästä edellisessä kohdassa tarkoitettua sovintosopimusta sillä perusteella, että hyväksyntä edellytti 39 muun syytetyn suostumusta NPK:n 384 §:n 3 momentin mukaisesti.

23 Tämän kieltäytymisen jälkeen syyttäjä, PT ja hänen asianajajansa vahvistivat samana päivänä, että he halusivat tehdä sovintosopimuksen ja että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, jossa kaikki todisteet esitettiin, on hyväksyttävä tämä sopimus muiden syytettyjen suostumusta pyytämättä. Syyttäjä ilmoitti kuitenkin epäilevänsä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen puolueettomuutta, jotta se voisi jatkaa menettelyä muiden henkilöiden osalta, jos se hyväksyisi kyseisen sopimuksen. PT katsoo puolestaan, että jos hän ei voi tehdä tällaista sopimusta, loukataan oikeuksia, jotka kuuluvat hänelle Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn sopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) perusteella.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisesta, että sen käsiteltäväksi saatettu asia koskee rikoksia, jotka kuuluvat puitepäätösten 2004/757 ja 2008/841 soveltamisalaan ja siis SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuihin ”unionin oikeuteen kuuluviin aloihin”. Koska sen mukaan näistä rikoksista on muun muassa puitepäätöksen 2004/757 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla määrättävä tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rangaistukset, rikosoikeudelliseen menettelyyn, jossa näitä säännöksiä sovelletaan, on sovellettava SEU 19 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta ja perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisestä ja toisesta kohdasta johtuvia vaatimuksia. Kyseinen tuomioistuin katsoo lisäksi, että kansallisessa lainsäädännössä sovintosopimuksen tekemistä varten säädetyt menettelyt merkitsevät perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun unionin oikeuden eli tässä tapauksessa puitepäätöksen 2004/757 5 artiklan ja puitepäätöksen 2008/841 4 artiklan soveltamista.

25 Tässä tilanteessa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii ensinnäkin NPK:n 384 a §:n yhteensopivuutta SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan kanssa sillä perusteella, että kyseisessä Bulgarian oikeuden säännöksessä edellytetään useita henkilöitä vastaan vireille pannun rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä, että nimetään muu ratkaisukokoonpano kuin se, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, jotta voidaan antaa ratkaisu yhden syytetyn kyseisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa tekemästä sovintosopimuksesta. Kyseinen tuomioistuin toteaa, että NPK:n 384 a §:n tarkoituksena on antaa pääasiaa käsittelevälle ratkaisukokoonpanolle mahdollisuus jatkaa oikeudenkäyntiä muita syytettyjä vastaan ilman vaaraa siitä, että se menettää objektiivisuutensa ja puolueettomuutensa. Kyseinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan loukataan, jos toisen ratkaisukokoonpanon olisi arvioitava asiaa alun perin käsitelleessä ratkaisukokoonpanossa esitettyjä todisteita.

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii toiseksi NPK:n 384 §:n 3 momentin yhteensopivuutta puitepäätöksen 2004/757 5 artiklan, puitepäätöksen 2008/841 4 artiklan, SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sekä perusoikeuskirjan 47 ja 52 artiklan kanssa sillä perusteella, että kun joku syytetyistä on tehnyt sovintosopimuksen useita henkilöitä vastaan aloitetun rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, tässä Bulgarian oikeuden

säännöksessä edellytetään muiden syytettyjen yksimielistä suostumusta, jotta tällainen sopimus voidaan hyväksyä, mutta tätä edellytystä ei sovelleta tällaisen menettelyn oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa.

27 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan syytetty saa sovintosopimuksen tekemisellä ja tuomioistuimessa hyväksymisellä tavoittelemansa lopputuloksen eli lievemmän seuraamuksen kuin se, joka hänelle olisi määrätty, jos asia olisi käsitelty tavanomaisessa menettelyssä. Näissä olosuhteissa vaatimus muiden syytettyjen yksimielisestä suostumuksesta loukkaa sen mukaan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua menettelyn oikeudenmukaisuutta ja rajoittaa lisäksi SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun oikeussuojakeinon käyttöä perusoikeuskirjan 52 artiklassa tarkoitetun suhteellisuusperiaatteen vastaisesti.

28 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko sillä siinä tapauksessa, että se hyväksyy PT:tä koskevan sovintosopimuksen, velvollisuus 28.5.2020 annetun määräyksen UL ja VM (C-709/18, EU:C:2020:411) mukaisesti luopua muita syytettyjä vastaan nostettujen syytteiden käsittelystä taatakseen näille perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa vahvistetun oikeuden saada asiansa käsiteltyä puolueettomassa tuomioistuimessa.

29 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että vastaukset, jotka unionin tuomioistuin antaa sille esitettyihin kysymyksiin, mahdollistavat sen, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi ratkaista, voiko se, tai onko sillä jopa velvollisuus, PT:n siltä pyytämällä tavalla itse hyväksyä PT:n tekemän sovintosopimuksen ilman muiden syytettyjen suostumusta.

30 Tässä tilanteessa Spetsializiran nakazatelen sad on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kun kyse on rikosoikeudellisesta menettelystä, joka koskee unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvista teoista nostettua syytettä, onko SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen [alakohdan] ja perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan kanssa yhteensopiva kansallinen laki, jossa edellytetään, että syyttäjän ja vastaajan tekemän sopimuksen sisällöllisestä tutkimisesta ei vastaa asiaa käsittelevä tuomioistuin, jossa on suoritettu koko todistelu, vaan toinen tuomioistuin, jos perusteena tälle edellytykselle on se, että asiassa on myös muita vastaajia, jotka eivät ole tehneet sopimusta?

2) Onko puitepäätöksen 2004/757 5 artiklan, puitepäätöksen 2008/841 4 artiklan sekä SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen [alakohdan] ja perusoikeuskirjan 52 artiklan, luettuna yhdessä sen 47 artiklan kanssa, kanssa yhteensopiva kansallinen laki, jonka mukaan rikosoikeudellisen menettelyn päättävä sopimus voidaan hyväksyä vain, jos kaikki muut vastaajat ja heidän asianajajansa ovat antaneet siihen suostumuksensa?

3) Edellytetäänkö perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, että tutkittuaan ja hyväksyttyään sopimuksen tuomioistuin kieltäytyy tutkimasta muita vastaajia vastaan nostettuja syytteitä, sikäli kuin se on antanut kyseisestä sopimuksesta sellaisen ratkaisun, jossa ei todeta, ovatko he osallistuneet tekoon tai ovatko he syyllisiä siihen?”

31 Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria) on ilmoittanut 5.8.2022 päivätyllä kirjeellä unionin tuomioistuimelle, että 27.7.2022 voimaan tulleen lainsäädäntömuutoksen seurauksena Spetsializiran nakazatelen sad on lakkautettu ja sen käsiteltäväksi saatetut tietyt rikosasiat, mukaan luettuna pääasia, on kyseisestä päivästä lukien siirretty Sofiyski gradski sadin käsiteltäviksi.

Unionin tuomioistuimen toimivalta

32 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen on oman toimivaltaisuutensa tai sille esitetyn pyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytysten arvioimiseksi itse tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin esitti ennakkoratkaisukysymyksen (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2006, Adeneler ym., C-212/04, EU:C:2006:443, 42 kohta ja tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 29 kohta).

Perusoikeuskirjan sovellettavuus

33 Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan sen määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Mainitun artiklan 2 kohdassa täsmennetään, ettei perusoikeuskirjan määräyksillä laajenneta perussopimuksissa määriteltyä Euroopan unionin toimivaltaa.

34 Näissä määräyksissä vahvistetaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan unionin oikeusjärjestyksessä taatut perusoikeudet on tarkoitettu sovellettaviksi kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin mutta ei muihin tilanteisiin. Näin ollen unionin tuomioistuin voi SEUT 267 artiklaan perustuvaa ennakkoratkaisupyyntöä käsitellessään tulkita unionin oikeutta ainoastaan sille annetun toimivallan rajoissa (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 30 ja 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu käsite unionin oikeuden soveltaminen edellyttää unionin oikeuden toimen ja kyseessä olevan kansallisen toimenpiteen välillä yhteyttä, joka ei perustu pelkästään kyseisten alojen läheisyyteen tai niiden välisiin epäsuoriin vaikutuksiin (ks. vastaavasti tuomio 6.3.2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, 24 kohta ja tuomio 29.7.2024, protectus, C-185/23, EU:C:2024:657, 42 kohta).

36 Unionin tuomioistuin on jo todennut, ettei unionin perusoikeuksia voitu soveltaa suhteessa kansalliseen säännöstöön sen vuoksi, ettei kyseisen alan unionin säännöksissä asetettu jäsenvaltioille mitään erityistä velvoitetta pääasiassa kyseessä olleen tilanteen osalta (ks. vastaavasti tuomio 6.3.2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, 26 kohta ja tuomio 10.7.2014, Julián Hernández ym., C-198/13, EU:C:2014:2055, 35 kohta).

37 Näiden toteamusten perusteella on tutkittava, onko asiassa kyseessä olevaa sovintosopimusta koskevalla Bulgarian lainsäädännöllä sovellettu unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin väittää, ja onko unionin tuomioistuimella näin ollen toimivalta tulkita perusoikeuskirjan määräyksiä, joihin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa

38 Ensinnäkin siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin katsoo, että kyseisellä kansallisella lainsäädännöllä sovelletaan puitepäätöksen 2004/757 5 artiklaa, luettuna yhdessä sen 4 artiklan 1 kohdan kanssa, ja puitepäätöksen 2008/841 4 artiklaa, luettuna yhdessä sen 3 artiklan kanssa, on todettava, että nämä unionin oikeuden säännökset sisältyvät EU 31 artiklan 1 kohdan, jonka määräykset toistetaan SEUT 83 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa, nojalla annettuihin toimiin. Mainittu 4 artiklan 1 kohta ja mainittu 3 artikla sisältävät vähimmäissäännöksiä, jotka koskevat seuraamuksia, joita sovelletaan rikoksiin näiden kahden puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvilla rikollisuuden aloilla eli huumausainekaupassa ja järjestäytyneessä rikollisuudessa.

39 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 32 ja 33 kohdassa, niiden soveltaminen edellyttää, että jäsenvaltiot toteuttavat NK:n 321 § ja 354 a §:n 1 momentin kaltaisia aineellisen rikosoikeuden alaan kuuluvia lainsäädäntötoimia. Sitä vastoin rikosprosessioikeuden alalla, johon sovintosopimuksia koskevat Bulgarian oikeuden säännökset eli NPK:n 384 §:n 3 momentti ja 384 a § pääasiallisesti kuuluvat, ei ole annettu EU 31 artiklan tai SEUT 82 artiklan, jossa määritellään unionin toimivalta rikosprosessioikeuden alalla, perusteella mitään unionin lainsäädäntötoimea, joka koskisi tämän tyyppisiä sopimuksia.

40 Tästä seuraa, että tämän tuomion 38 kohdassa tarkoitettujen unionin aineellisen rikosoikeuden säännösten ja pääasiassa kyseessä olevaa sovintosopimusta sääntelevien Bulgarian rikosprosessioikeuden säännösten välinen suhde perustuu pelkästään näiden säännösten läheisyyteen tai niiden välisiin epäsuoriin vaikutuksiin. Näin ollen niiden välillä ei voida katsoa olevan tämän tuomion 35 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua yhteyttä.

41 Toiseksi puitepäätöksen 2004/757 5 artiklassa ja puitepäätöksen 2008/841 4 artiklassa, joiden molempien otsikko on ”Erityiset olosuhteet”, säädetään ainoastaan, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kyseisissä puitepäätöksissä tarkoitettuja rangaistuksia voidaan lieventää, jos rikoksentekijä sanoutuu irti rikollisesta toiminnastaan mainittujen puitepäätösten kattamilla aloilla ja antaa hallinto- tai oikeusviranomaisille tietoja, joita nämä eivät olisi muutoin voineet saada ja joiden ansiosta nämä voivat muun muassa tunnistaa tai asettaa syytteeseen muut rikoksentekijät tai saada todisteita. Näissä unionin oikeuden säännöksissä ei täsmennetä niitä yksityiskohtaisia sääntöjä tai edellytyksiä, joita sovelletaan sovintosopimuksen tekemiseen, eikä niissä myöskään velvoiteta jäsenvaltioita antamaan lainsäädäntöä tällä alalla, toisin kuin tämän tuomion 36 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä edellytetään, jotta mainittujen unionin oikeuden säännösten ja sovintosopimusta Bulgarian oikeudessa sääntelevien säännösten välillä voitaisiin katsoa olevan yhteys.

42 Edellä esitetystä seuraa, että NPK:n säännökset, jotka koskevat sovintosopimuksen tekemistä ja hyväksymistä, erityisesti NPK:n 384 §:n 3 momentti ja 384 a §, eivät merkitse puitepäätösten 2004/757 ja 2008/841 säännösten soveltamista perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

43 Näin ollen unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen vastaamaan esitettyihin kysymyksiin siltä osin kuin ne koskevat puitepäätöksen 2004/757 5 artiklaa, puitepäätöksen 2008/841 4 artiklaa sekä perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäistä ja toista kohtaa ja 52 artiklaa.

SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sovellettavuus

44 SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot säätävät tarvittavista oikeussuojakeinoista tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden takaamiseksi yksityisille unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla. Jäsenvaltioiden on siis luotava oikeussuojakeinojen ja menettelyjen järjestelmä, jolla taataan tehokas oikeussuoja kyseisillä aloilla (tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, 34 kohta ja tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan asiallisesta soveltamisalasta on todettava, että kyseinen määräys koskee unionin oikeuteen kuuluvia aloja riippumatta tilanteesta, jossa jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta (tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, 29 kohta ja tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa on siten tarkoitus soveltaa kaikkiin kansallisiin elimiin, jotka saattavat lausua tuomioistuimena kysymyksistä, jotka koskevat unionin oikeuden tulkintaa tai soveltamista ja jotka luetaan siten unionin oikeuteen kuuluviin aloihin (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, 40 kohta ja tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Tilanne on tällainen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen osalta, jonka tehtävänä on nyt käsiteltävässä asiassa lausua kysymyksistä, jotka liittyvät puitepäätösten 2004/757 ja 2008/841, jotka on pantu täytäntöön Bulgarian oikeusjärjestyksessä NK:n säännöksillä, tulkintaan ja soveltamiseen, joten kyseisen tuomioistuimen on täytettävä SEU 19 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta johtuvat tehokkaan oikeussuojan vaatimukset.

48 Näin ollen unionin tuomioistuimella on toimivalta tulkita SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa nyt käsiteltävässä asiassa.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa annetaan ad hoc -ratkaisukokoonpanolle eikä asiaa käsittelevälle kokoonpanolle toimivalta antaa ratkaisu sovintosopimuksesta, jonka syytetty on tehnyt syyttäjän kanssa rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, kun samassa menettelyssä on vastaajina myös muita henkilöitä.

50 Vaikka oikeuslaitoksen järjestäminen jäsenvaltioissa ja erityisesti kansallisten tuomioistuinten perustaminen, kokoonpano, toimivalta ja toiminta kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan, jäsenvaltioiden on kuitenkin kyseistä toimivaltaa käyttäessään noudatettava niille unionin oikeuden ja erityisesti SEU 19 artiklan nojalla kuuluvia velvoitteita (tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu tehokkaan oikeussuojan periaate on unionin oikeuden yleinen periaate, joka on vahvistettu muun muassa perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa. Viimeksi mainittu määräys on näin ollen otettava asianmukaisesti huomioon tulkittaessa mainittua 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Lisäksi perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan perusoikeuskirjan oikeuksien merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisten oikeuksien. Kyseisen määräyksen toisen virkkeen mukaan tämä määräys ei estä unionia myöntämästä tätä laajempaa suojaa. Euroopan unionin perusoikeuskirjan selitysten (EUVL 2007, C 303, s. 17) mukaan perusoikeuskirjan 47 artiklan toinen kohta vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta. Unionin tuomioistuimen on näin ollen huolehdittava siitä, että tulkinta, jonka se omaksuu nyt käsiteltävässä asiassa, turvaa suojelulle tason, jolla ei loukata Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen, sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on sitä tulkinnut, tarjoamaa tasoa (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Jokaisen jäsenvaltion on SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla varmistettava, että elimet, joiden tehtävänä on lausua unionin oikeudessa tarkoitettuina tuomioistuimina unionin oikeuden soveltamiseen tai tulkintaan liittyvistä kysymyksistä ja jotka kuuluvat näin ollen sen oikeussuojakeinojen järjestelmään unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla, täyttävät tehokkaan oikeussuojan vaatimukset, joihin kuuluu riippumattomuus (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2021, Euro Box Promotion ym., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, 220 ja 224 kohta ja tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 47 kohta).

54 Unionin tuomioistuin on lisäksi jo täsmentänyt, että SEU 19 artiklan 1 kohdan toisella alakohdalla, jossa asetetaan jäsenvaltioille selvä ja täsmällinen velvollisuus saavuttaa tietty tulos ja johon ei liity mitään ehtoja etenkään niiden tuomioistuinten, joiden on tulkittava ja sovellettava unionin oikeutta, riippumattomuuden ja puolueettomuuden osalta, on välitön oikeusvaikutus, joka edellyttää, ettei mitään näiden unionin oikeuden säännösten ja määräysten, sellaisina kuin unionin tuomioistuin on niitä tulkinnut, kanssa ristiriidassa olevaa kansallista säännöstä, oikeuskäytäntöä tai käytäntöä saa soveltaa (tuomio 5.6.2023, komissio v. Puola (Tuomareiden riippumattomuus ja yksityiselämä) (C-204/21, EU:C:2023:442, 78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

55 Tämä riippumattomuuden vaatimus sisältää kaksi osatekijää. Ensimmäinen, ulkoinen osatekijä edellyttää, että asianomainen elin huolehtii tehtävistään itsenäisesti olematta missään hierarkkisessa tai alisteisessa suhteessa mihinkään tahoon ja ottamatta vastaan määräyksiä tai ohjeita miltään taholta ja se on siten suojattu sellaisilta ulkoisilta toimenpiteiltä tai painostuksilta, jotka voivat vaarantaa sen jäsenten päätöksenteon riippumattomuuden ja vaikuttaa heidän ratkaisuihinsa. Toinen, sisäinen osatekijä liittyy puolestaan puolueettomuuden käsitteeseen ja merkitsee sitä, että tuomioistuin ylläpitää yhtäläistä etäisyyttä oikeusriidan asianosaisiin ja siihen, mitkä ovat heidän intressinsä oikeusriidan kohteeseen. Tämä osatekijä edellyttää objektiivisuuden noudattamista ja sitä, ettei elimellä ole muuta intressiä asian ratkaisun lopputulokseen kuin oikeussääntöjen tiukka soveltaminen (tuomio 11.7.2024, Hann-Invest ym., C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, 50 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

56 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että syyttäjä ilmoitti ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle epäilyksistään, jotka koskivat pääasiaa käsittelevän ratkaisukokoonpanon puolueettomuutta jatkaa oikeudenkäyntiä muiden syytettyjen osalta, jos se hyväksyisi PT:tä koskevan sovintosopimuksen.

57 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 66 kohdassa, on niin, että kun – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – useita henkilöitä vastaan on pantu vireille rikosoikeudellinen menettely sillä perusteella, että he ovat osallistuneet samaan järjestäytyneeseen rikollisryhmään, ja yksi heistä tekee kyseisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa sopimuksen, jossa hän myöntää syyllisyytensä, ad hoc -ratkaisukokoonpanon nimeäminen, jotta voidaan antaa ratkaisu tästä sopimuksesta, on lainkäyttötoimi, josta jäsenvaltiot voivat säätää varmistaakseen sen ratkaisukokoonpanon, jonka tehtävänä on antaa tuomio niiden syytettyjen osalta, jotka eivät ole myöntäneet syyllisyyttään, riippumattomuutta ja puolueettomuutta koskevien, SEU 19 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan perustuvien vaatimusten noudattamisen tai jopa vahvistaakseen sitä.

58 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut 25.11.2021 antamassaan tuomiossa Mucha v. Slovakia (CE:ECHR:2021:1125JUD006370319, 62–64 ja 66 kohta), että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta rikottiin puolueettomuusperiaatteen ja syyttömyysolettaman periaatteen osalta tilanteessa, jossa sama ratkaisukokoonpano lausui ensin syyllisyyden myöntämistä koskevista sopimuksista kahdeksan sellaisen henkilön osalta, joita syytettiin osallistumisesta rikollisryhmään, ja tämän jälkeen toista henkilöä vastaan samaan rikollisryhmään osallistumisen perusteella nostetun syytteen perusteltavuudesta, koska tuomioihin, joilla nämä sopimukset hyväksyttiin, sisältyi erityinen ja yksilöllinen maininta teoista, joista viimeksi mainittua henkilöä syytettiin, ja ne loukkasivat siten hänen oikeuttaan siihen, että häntä pidetään syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin päätteli tästä, että kyseisen ratkaisukokoonpanon puolueettomuutta koskevat epäilyt olivat objektiivisesti perusteltuja.

59 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo lisäksi, että rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka on pantu vireille useita henkilöitä vastaan, ad hoc -ratkaisukokoonpanon nimeäminen, jotta voidaan antaa ratkaisu sovintosopimuksesta, voi loukata rikosoikeudellisen menettelyn välittömyyden periaatetta.

60 Tämä periaate merkitsee sitä, että niiden, joiden vastuulla on syytetyn syyllisyydestä tai syyttömyydestä päättäminen, on lähtökohtaisesti kuulusteltava todistajia henkilökohtaisesti ja arvioitava heidän uskottavuuttaan, koska eräs oikeudenmukaisen rikosoikeudenkäynnin osatekijöistä on se, että syytetyllä on mahdollisuus kuulla todistajia sen tuomarin läsnä ollessa, joka viime kädessä ratkaisee asian (ks. vastaavasti tuomio 29.7.2019, Gambino ja Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, 42 ja 43 kohta).

61 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 73 kohdassa, ad hoc -ratkaisukokoonpanon nimeäminen, jotta voidaan antaa ratkaisu pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta sovintosopimuksesta, ei ole omiaan loukkaamaan rikosoikeudellisen menettelyn välittömyyden periaatetta. Syytetty, joka päättää tunnustaa syyllisyytensä vapaaehtoisesti ja täysin tietoisena niistä tosiseikoista, joista häntä syytetään, sekä tämän valinnan oikeusvaikutuksista, luopuu, kuten NPK:n 381 §:n 6 momentista ilmenee, ”asian käsittelystä tavanomaisessa menettelyssä” sekä siitä johtuvista tietyistä oikeuksista.

62 Ensimmäiseen kysymykseen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa annetaan ad hoc -ratkaisukokoonpanolle eikä asiaa käsittelevälle kokoonpanolle toimivalta antaa ratkaisu sovintosopimuksesta, jonka syytetty on tehnyt syyttäjän kanssa rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, kun samassa menettelyssä on vastaajina myös muita henkilöitä.

Toinen kysymys

Tutkittavaksi ottaminen

63 Euroopan komissio väittää kirjallisissa huomautuksissaan, että ennakkoratkaisupyynnössä esitetyt perustelut, jotka koskevat toista kysymystä – siltä osin kuin se koskee SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan tulkintaa –, ovat hyvin niukat eivätkä täytä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklassa asetettuja vaatimuksia.

64 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. vastaavasti tuomio 15.12.1995, Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, 61 kohta ja tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta) C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 61 kohta).

65 Koska SEUT 267 artiklan mukainen ennakkoratkaisumenettely unionin tuomioistuimessa perustuu ennakkoratkaisupyyntöön, on välttämätöntä, että kansallinen tuomioistuin selvittää tässä pyynnössä pääasian tosiseikat ja oikeudelliset seikat ja esittää edes vähäisen selostuksen niistä syistä, joiden perusteella se on valinnut ne unionin oikeuden säännökset, joiden tulkintaa se pyytää, ja toteaa näiden säännösten ja sen kansallisen lainsäädännön, jota sovelletaan sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa, välisen yhteyden. Nämä kumulatiiviset vaatimukset esitetään nimenomaisesti työjärjestyksen 94 artiklassa (ks. vastaavasti tuomio 4.6.2020, C.F. (Verotarkastus), C-430/19, EU:C:2020:429, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

66 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selostaa oikeudellisesti riittävällä tavalla pääasian olosuhteet ja esittää yksityiskohtaisesti sovellettavat kansalliset säännökset. Se esittää myös syyt, joiden vuoksi se epäilee erityisesti NPK:n 384 §:n 3 momentin yhteensopivuutta SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan kanssa. Kyseinen tuomioistuin katsoo nimittäin, että vaatimus, jonka mukaan kaikkien muiden syytettyjen on annettava suostumus sellaisen sovintosopimuksen hyväksymiseen, jonka yksi näistä syytetyistä on tehnyt useita henkilöitä vastaan aloitetun rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, rajoittaa perusteettomasti oikeussuojakeinoa, jota tällainen sopimus sen mukaan merkitsee kyseiselle syytetylle, koska kyseisen sopimuksen tekemisellä ja hyväksymisellä kyseinen syytetty saa tavoittelemansa lopputuloksen eli lievemmän seuraamuksen kuin se, joka hänelle olisi määrätty, jos asia olisi käsitelty tavanomaisessa menettelyssä. Kyseisen tuomioistuimen mukaan tällainen rajoitus on kuitenkin omiaan vaarantamaan menettelyn oikeudenmukaisuuden.

67 Tästä seuraa, että – toisin kuin komissio väittää – tämän kysymyksen osalta ennakkoratkaisupyyntö täyttää työjärjestyksen 94 artiklassa vahvistetut vaatimukset ja se on näin ollen otettava tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan tulkintaa.

Asiakysymys

68 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa asetetaan rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka on pantu vireille useita syytettyjä vastaan sillä perusteella, että he ovat osallistuneet samaan järjestäytyneeseen rikollisryhmään, sovintosopimuksen, jonka yksi syytetyistä on tehnyt syyttäjän kanssa kyseisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, tuomioistuimessa hyväksymisen edellytykseksi kaikkien muiden syytettyjen suostumus.

69 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, pääasiassa tällainen vaatimus palvelee sellaisten muiden syytettyjen etua, joita vastaan PT voisi todistaa todistajana itseään koskevan sopimuksen hyväksymisen jälkeen. Lisäksi kyseinen tuomioistuin totesi vastauksessaan unionin tuomioistuimen työjärjestyksensä 101 artiklan 1 kohdan nojalla esittämään selvennyspyyntöön, että yhden syytetyistä tekemän sovintosopimuksen sisältö sitoo tuomioistuinta, jonka tehtävänä on ratkaista asia muiden syytettyjen osalta.

70 Tästä näkökulmasta muiden syytettyjen suostumusta koskeva vaatimus on osa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja heidän puolustautumisoikeuksiaan. Näiden oikeuksien kunnioittaminen on yksi niistä tekijöistä, jotka ovat olennainen osa SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua tehokasta oikeussuojaa koskevaa perusperiaatetta sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa tarkoitettua oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin käsitettä (ks. vastaavasti tuomio 15.7.2021, komissio v. Puola (Tuomareita koskeva kurinpitojärjestelmä), C-791/19, EU:C:2021:596, 203 kohta).

71 Tämän unionin oikeuden perusperiaatteen vastaista olisi se, että tuomioistuinratkaisua perusteltaisiin tosiseikoilla ja asiakirjoilla, joihin asianosaiset tai yksi niistä ei ole voinut tutustua ja joihin ne eivät näin ollen ole voineet ottaa kantaa (ks. vastaavasti tuomio 22.3.1961, Snupat v. korkea viranomainen, 42/59 ja 49/59, EU:C:1961:5, s. 156 ja tuomio 17.11.2022, Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, 63 kohta). Lisäksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteet edellyttävät, että tarvittaessa puolustuksen etuja on punnittava vastakkain todistajien ja uhrien, joiden on esitettävä lausuntonsa, etujen kanssa (tuomio 29.7.2019, Gambino ja Hyka (C-38/18, EU:C:2019:628, 41 kohta).

72 Edellä esitetyn perusteella puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatetta ei voida tulkita siten, että se olisi esteenä NPK:n 384 §:n 3 momentin kaltaisille kansallisen oikeuden säännöksille, joiden tarkoituksena on taata nämä oikeudet syytetyille, jotka eivät ole tunnustaneet syyllisyyttään ja joiden osalta on annettava tuomio myöhemmässä rikosoikeudellisessa menettelyssä, kun otetaan huomioon paitsi heitä koskevat tiedot, jotka voivat sisältyä syyllisyytensä tunnustaneen syytetyn tekemään sovintosopimukseen, myös lausumat, jotka tämä voisi antaa todistajana ratkaisukokoonpanolle, jonka on annettava ratkaisu muiden syytettyjen rikosoikeudellisesta vastuusta.

73 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa asetetaan rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka on pantu vireille useita syytettyjä vastaan sillä perusteella, että he ovat osallistuneet samaan järjestäytyneeseen rikollisryhmään, sovintosopimuksen, jonka yksi syytetyistä on tehnyt syyttäjän kanssa kyseisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, tuomioistuimessa hyväksymisen edellytykseksi kaikkien muiden syytettyjen suostumus.

Kolmas kysymys

74 Kuten tämän tuomion 42 kohdasta ilmenee, unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata kolmanteen kysymykseen, koska se koskee yksinomaan perusoikeuskirjan 47 artiklan tulkintaa.

Oikeudenkäyntikulut

75 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa annetaan ad hoc -ratkaisukokoonpanolle eikä asiaa käsittelevälle kokoonpanolle toimivalta antaa ratkaisu sovintosopimuksesta, jonka syytetty on tehnyt syyttäjän kanssa rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, kun samassa menettelyssä on vastaajina myös muita henkilöitä.**

2) **SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa asetetaan rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka on pantu vireille useita syytettyjä vastaan sillä perusteella, että he ovat osallistuneet samaan järjestäytyneeseen rikollisryhmään, sovintosopimuksen, jonka yksi syytetyistä on tehnyt syyttäjän kanssa kyseisen menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa, tuomioistuimessa hyväksymisen edellytykseksi kaikkien muiden syytettyjen suostumus.**

Allekirjoitukset